

**ДЕРЖАВНА СЛУЖБА СТАТИСТИКИ УКРАЇНИ
ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ СТАТИСТИКИ У ЧЕРНІВЕЦЬКІЙ ОБЛАСТІ**

**ПРАЦЯ
у Чернівецькій області
у 2017 році**

статистичний збірник

Чернівці
2018

**Державна служба статистики України
Головне управління статистики у Чернівецькій області
Управління аналізу статистичних даних
Відділ аналізу даних демографічної та соціальної статистики**

За редакцією **Т.Г.Сарчинської**
Відповідальні за випуск **Г.І.Петрова, М.В.Коропотницька,
Г.В. Брухович**

У збірнику вміщено матеріали, що відображають кількісні та якісні характеристики найманих працівників підприємств, установ, організацій та основні тенденції, які відбулись у сфері соціально-трудова відносин у 2017 році порівняно з минулими роками.

Розрахований на широке коло читачів.

**Головне управління статистики
у Чернівецькій області**

- адреса: 58018, м.Чернівці, вул. Головна, 249-А
- телефони: 55-09-42, 58-15-10, 58-15-05
- факс: 58-19-33
- електронна пошта: gus@cv.ukrstat.gov.ua
- веб-сайт: www.cv.ukrstat.gov.ua

**Розповсюдження статистичних видань
Головного управління статистики
у Чернівецькій області**

- адреса: 58018, м.Чернівці, вул.Головна, 249-А, кімн. 401
- телефон: 58-14-78

Вих. №07.2-51/105
від 03.08.2018р.

@Головне управління статистики у Чернівецькій області, 2018

Передмова

До збірника увійшли матеріали, що відображають кількісні та якісні характеристики найманої праці на підприємствах, установах, організаціях (далі – підприємствах) та основні тенденції, які відбулися у сфері соціально-трудових відносин у 2017 році порівняно з минулими роками.

Наведена у збірнику інформація базується в основному на системі показників державних статистичних спостережень підприємств із питань статистики праці. Окремі таблиці містять адміністративні дані державної служби зайнятості населення. Довідково в розділі 5 вміщені дані про доходи та витрати населення.

Інформація систематизована за тематикою по відповідних 9 розділах. Зокрема, висвітлюються питання щодо зайнятості, зареєстрованого безробіття та кількості вакансій, мобільності робочої сили, розміру номінальної та індексу реальної заробітної плати, стану її виплати, неповної зайнятості, ефективності використання робочого часу, умов праці, а також колективно-договірного регулювання соціально-трудових відносин.

Інформація наведена в узагальненому вигляді за видами економічної та промислової діяльності та по містах і районах області.

Крім того, у 9 розділі наведено окремі показники міжобласних співставлень (інформація наведена без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях. Дані за 2010–2013рр. перераховані порівняно з раніше опублікованими).

Публікація містить короткий аналітичний огляд інформації щодо основних напрямків статистики праці та методологічні роз'яснення щодо джерел та системи збору інформації, методології формування окремих показників, методів їх обчислення.

Сподіваємося, що збірник принесе користь фахівцям, науковцям та іншим користувачам, які займаються питаннями розробки соціальної політики і проблемами ринку праці, зайнятості та безробіття.

До уваги користувачів.

Інформація за видами економічної діяльності наведена у збірнику згідно з Класифікацією видів економічної діяльності ДК ОО9:2010, затвердженою наказом Держспоживстандарту України від 11.10.2010. №457, яка гармонізована з класифікацією видів економічної діяльності Європейського союзу (NACE Rev/2-2006)

Управління аналізу статистичних даних
Головного управління статистики у Чернівецькій області

СКОРОЧЕННЯ У ЗБІРНИКУ

%	–	відсоток
в.п.	–	відсотковий пункт
год	–	годин
грн	–	гривня
м.	–	місто
млн.	–	мільйон
од	–	одиниця
п.р.	–	поточний рік
р.	–	рік
тис.	–	тисяча

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ У ЗБІРНИКУ

Тире (–)	–	явища не було;
Крапки (...)	–	відомості відсутні;
Нуль (0;0,0)	–	явища існують, але у вимірах, менших за ті, що можуть бути використаними в таблиці цифровими розрядами;
Символ (x)	–	заповнення рубрики за характером побудови таблиця не має сенсу або недоцільне
„з них”, „у тому числі”	–	означає, що наведено не всі доданки загальної суми. Мають місце випадки, коли наведено не всі доданки загальної суми, а при округленні сума складових не дорівнює підсумку

Примітка.

У деяких випадках незначні розбіжності між підсумком та сумою складових частин пояснюються округленням даних.

ЗМІСТ

Передмова	3
Скорочення	4
Умовні позначення	4
Статистично-аналітичний огляд соціально-трудових відносин у 2017 році	9
Розділ 1	Наймані працівники
1.1 Кількість зайнятого населення за видами економічної діяльності ..	18
1.2 Кількість найманих працівників підприємств, установ, організацій за видами економічної діяльності.....	19
1.3 Облікова кількість штатних працівників за видами економічної діяльності.....	20
Розділ 2	Мобільність робочої сили на ринку праці
2.1 Динаміка руху працівників за видами економічної діяльності	22
2.2 Динаміка руху працівників по містах і районах	23
2.3 Рівень прийому та вибуття працівників по містах та районах	23
2.4 Рівень прийому та вибуття працівників за видами економічної діяльності	24
2.5 Рівень прийому та вибуття працівників за видами економічної діяльності у 2017 році (діаграма)	25
2.6 Звільнення працівників за причинами за видами економічної діяльності у 2017 році	26
2.7 Кількість зареєстрованих безробітних та кількість вакансій за видами економічної діяльності у 2016–2017 роках.....	27
2.8 Кількість зареєстрованих безробітних та кількість вакансій по містах та районах у 2016–2017 роках.....	28
2.9 Кількість зареєстрованих безробітних та кількість вакансій за професійними групами у 2016–2017 роках.....	29
Розділ 3	Робочий час та його використання
3.1 Використання робочого часу працівників за видами економічної діяльності у 2017 році	32
3.2 Використання робочого часу працівників за видами економічної діяльності у промисловості у 2017 році	33
3.3 Відпрацьований робочий час за видами економічної діяльності у січні–грудні 2017 року	34
3.4 Відпрацьований робочий час за видами економічної діяльності у промисловості у січні–грудні 2017 року	36
3.5 Втрати робочого часу працівників з причин перебування в умовах вимушеної неповної зайнятості, за видами економічної діяльності у 2016–2017 роках.....	38
3.6 Втрати робочого часу працівників з причин перебування в умовах вимушеної неповної зайнятості, за видами економічної діяльності у промисловості у 2016–2017 роках.....	39

Розділ 4 Кількість працівників

4.1.	Динаміка середньооблікової кількості штатних працівників за видами економічної діяльності	42
4.2.	Динаміка середньооблікової кількості штатних працівників по містах та районах	43
4.3.	Динаміка середньооблікової кількості штатних працівників за видами економічної діяльності у промисловості	44
4.4.	Кількість працівників за організаційно-правовими формами господарювання та видами економічної діяльності у 2017 році	45
4.5.	Кількість працівників за організаційно-правовими формами господарювання за видами економічної діяльності у промисловості у 2017 році	47
4.6.	Кількість працівників за формами зайнятості та видами економічної діяльності у 2017 році	49
4.7.	Кількість працівників за формами зайнятості та видами економічної діяльності у промисловості у 2017 році	50

Розділ 5 Заробітна плата працівників

5.1.	Темпи зростання номінальної та реальної заробітної плати	52
5.2.	Динаміка номінальної та реальної заробітної плати у 2017 році (діаграма).....	52
5.3.	Динаміка реальної заробітної плати	53
5.4.	Доходи і витрати населення	54
5.5.	Структура доходів населення у 2017 році (діаграма)	54
5.6.	Динаміка середньомісячної заробітної плати за видами економічної діяльності	55
5.7.	Середньомісячна заробітна плата працівників по містах та районах у 2017 році (діаграма)	56
5.8.	Динаміка середньомісячної заробітної плати по містах та районах	56
5.9.	Динаміка середньомісячної заробітної плати за видами економічної діяльності у промисловості.....	57
5.10.	Середньомісячна заробітна плата працівників за видами економічної діяльності у 2017 році	58
5.11.	Середньомісячна заробітна плата працівників за видами економічної діяльності у промисловості у 2017 році	59
5.12.	Кількість та заробітна плата жінок за видами економічної діяльності у 2017 році	60
5.13.	Кількість та заробітна плата жінок за видами економічної діяльності у промисловості у 2017 році	61
5.14.	Заробітна плата штатних працівників за організаційно-правовими формами господарювання за видами економічної діяльності у 2017 році	62
5.15.	Заробітна плата штатних працівників за організаційно-правовими формами господарювання за видами економічної діяльності у промисловості у 2017 році	64
5.16.	Розподіл кількості штатних працівників за розмірами нарахованої їм заробітної плати за видами економічної діяльності за грудень 2017 року	66

5.17.	Розподіл кількості штатних працівників за розмірами нарахованої їм заробітної плати за видами економічної діяльності у промисловості за грудень 2017 року	68
5.18.	Динаміка кількості штатних працівників, яким заробітну плату нараховано у межах прожиткового мінімуму, що діяв у грудні відповідного року (діаграма).....	70
5.19.	Розподіл кількості штатних працівників за розмірами заробітної плати, нарахованої за грудень 2017 року (кумулятивно) (діаграма)	70
5.20.	Структура фонду оплати праці штатних працівників за видами економічної діяльності за 2017 рік	71
5.21.	Структура фонду оплати праці штатних працівників за видами економічної діяльності у промисловості за 2017 рік	72
5.22.	Заробітна плата працівників за видами економічної діяльності у січні–грудні 2017 року	73
5.23.	Заробітна плата працівників за видами економічної діяльності у промисловості у січні–грудні 2017 року	75
5.24.	Темпи зростання заробітної плати працівників за видами економічної діяльності у січні–грудні 2017 року	77
5.25.	Темпи зростання заробітної плати працівників за видами економічної діяльності у промисловості у січні–грудні 2017 року	79

Розділ 6 Стан виплати заробітної плати

6.1.	Заборгованість із виплати із виплати заробітної плати працівникам за видами економічної діяльності у 2017–2018 роках	82
6.2.	Динаміка заборгованості із виплати заробітної плати (діаграма)....	83
6.3.	Структура заборгованості із виплати заробітної плати за видами економічної діяльності на 1 січня 2018 року (діаграма).....	83
6.4.	Динаміка заборгованості із виплати заробітної плати працівникам по містах та районах	84
6.5.	Заборгованість із виплати заробітної плати працівникам по містах та районах станом на 1 січня 2018 року	85
6.6.	Заборгованість із виплати заробітної плати працівникам за видами економічної діяльності станом на 1 січня 2018 року	86
6.7.	Заборгованість із виплати заробітної плати працівникам економічно активних підприємств за видами економічної діяльності на 1 січня 2018 року	87
6.8.	Заборгованість із виплати заробітної плати працівникам економічно активних підприємств по містах та районах області на 1 січня 2018 року	88

Розділ 7 Стан укладення колективних договорів

7.1.	Стан укладання колективних договорів за видами економічної діяльності на 31 грудня 2017 року	90
7.2.	Розподіл працівників за розмірами мінімальної місячної тарифної ставки, встановленої колективним договором, та видами економічної діяльності на 31 грудня 2017 року	91
7.3.	Розподіл працівників за розмірами мінімальної місячної тарифної ставки, встановленої колективним договором і галузевою угодою, та видами економічної діяльності на 31 грудня 2017 року	92

Розділ 8 Умови праці

8.1.	Умови праці працівників окремих видів економічної діяльності на 31 грудня 2017 року.....	94
8.2.	Умови праці працівників по містах та районах на 31 грудня 2017 року.....	96
8.3.	Розподіл за статтю працівників, зайнятих на роботах зі шкідливими умовами праці на 31 грудня 2017 року.....	97
8.4.	Пільги та компенсації працівникам за роботу зі шкідливими умовами праці за окремими видами економічної діяльності на 31 грудня 2017 року.....	98
8.5.	Пільги та компенсації працівникам за роботу зі шкідливими умовами праці по містах та районах на 31 грудня 2017 року.....	100
8.6.	Розподіл працівників, які мають право на пільги та компенсації за роботу зі шкідливими умовами праці, за статтю на 31 грудня 2017 року.....	101
8.7.	Пенсії на пільгових умовах працівників за роботу зі шкідливими умовами праці за окремими видами економічної діяльності на 31 грудня 2017 року.....	102
8.8.	Пенсії на пільгових умовах працівників за роботу зі шкідливими умовами праці по містах та районах на 31 грудня 2017 року.....	103

Розділ 9 Міжобласні зіставлення

9.1.	Основні демографічні показники за регіонами України у 2017 році	106
9.2.	Чисельність постійного населення за регіонами України.....	107
9.3.	Кількість зайнятого населення у віці 15–70 років за регіонами України.....	108
9.4.	Рівень зайнятості населення у віці 15–70 років за регіонами України.....	109
9.5.	Рівень безробіття населення (за методологією МОП) за регіонами України.....	110
9.6.	Доходи населення за регіонами України.....	111
9.7.	Витрати населення за регіонами України.....	112
9.8.	Індекси споживчих цін за регіонами України.....	113
9.9.	Індекси реальної заробітної плати за регіонами України.....	114
9.10.	Середньомісячна номінальна заробітна плата найманих працівників за регіонами України.....	115
9.11.	Сума заборгованості з виплати заробітної плати за регіонами України.....	116
	Методологічні пояснення.....	117

НАЙМАНІ ПРАЦІВНИКИ

РОЗДІЛ 1

1.1. Кількість зайнятого населення за видами економічної діяльності

	(тис.)		
	2015	2016	2017
Усього	367,2	376,1	379,3
Сільське, лісове та рибне господарство	102,0	108,3	110,7
Промисловість	36,1	36,9	38,3
у тому числі			
добувна промисловість і розроблення кар'єрів	0,2	0,2	0,2
переробна промисловість	29,9	30,8	32,4
Будівництво	16,9	17,7	18,0
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	69,2	70,4	70,3
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	15,8	16,0	16,1
Тимчасове розміщування й організація харчування	8,0	8,7	8,7
Інформація та телекомунікації	3,5	3,3	3,4
Фінансова та страхова діяльність	3,1	3,0	2,9
Операції з нерухомим майном	4,3	4,0	3,8
Професійна, наукова та технічна діяльність	4,4	4,5	4,6
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	2,9	2,9	3,0
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	17,2 ¹	17,8	17,6
Освіта	35,7	35,2	34,5
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	24,1	24,0	23,3
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	4,2	3,8	4,1
Інші види економічної діяльності	19,8	19,6	20,0

Примітка. Кількість зайнятого населення розраховано на основі комплексної оцінки шляхом інтеграції даних вибіркового обстеження населення (домогосподарств) з питань економічної активності, державних статистичних спостережень підприємств, установ, організацій і адміністративної звітності.

¹ Тут і надалі (табл. 1.2) враховано кількість тимчасових працівників, які були залучені до підготовки та проведення виборів у 2015 році депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів.

1.2. Кількість найманих працівників підприємств, установ, організацій за видами економічної діяльності

	<i>(тис.)</i>		
	2015	2016	2017
Усього	141,3	138,4	135,2
Сільське, лісове та рибне господарство	8,8	8,2	7,9
Промисловість	18,9	19,0	19,9
у тому числі			
добувна промисловість і розроблення кар'єрів	0,2	0,2	0,2
переробна промисловість	12,7	12,9	14,0
Будівництво	4,0	3,8	3,6
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	9,4	9,4	8,8
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	6,9	7,4	7,3
Тимчасове розміщування й організація харчування	1,2	1,3	1,1
Інформація та телекомунікації	2,3	2,0	1,9
Фінансова та страхова діяльність	2,1	1,9	1,6
Операції з нерухомим майном	3,0	2,6	1,9
Професійна, наукова та технічна діяльність	2,6	2,4	2,2
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	2,0	2,0	2,0
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	17,2 ¹	17,8	17,6
Освіта	34,8	33,3	32,4
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	22,5	22,3	21,6
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	3,9	3,4	3,9
Інші види економічної діяльності	1,7	1,6	1,5

¹ Див. виноску до табл. 1.1.

**1.3. Облікова кількість штатних працівників
за видами економічної діяльності**

(на 31 грудня)

	Облікова кількість штатних працівників, осіб				
	усього		з них жінки		
	2016	2017	2016	2017	
				осіб	у % ¹
Усього	123380	121554	75014	74185	61,0
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство з них сільське господарство	5797 2686	5578 2531	1405 921	1287 816	23,1 32,2
Промисловість	16393	18028	6039	6731	37,3
добувна промисловість і розроблення кар'єрів	171	169	30	31	18,3
переробна промисловість	10370	11939	4516	5141	43,1
постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	4432	4458	1031	1080	24,2
водопостачання; каналізація, поводження з відходами	1420	1462	462	479	32,8
Будівництво	2587	2491	396	410	16,5
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	8112	7082	3921	3430	48,4
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	7400	7057	3009	2981	42,2
транспорт	4128	3640	1039	1088	29,9
складське господарство та допоміжна діяльність у сфері транспорту	1407	1671	369	407	24,4
поштова та кур'єрська діяльність	1865	1746	1601	1486	85,1
Тимчасове розміщення й організація харчування	695	545	533	398	73,0
Інформація та телекомунікації	1621	1525	689	569	37,3
Фінансова та страхова діяльність	1751	1697	1349	1320	77,8
Операції з нерухомим майном	1520	972	463	324	33,3
Професійна, наукова та технічна діяльність	1592	1264	791	636	50,3
з неї наукові дослідження та розробки	477	500	229	256	51,2
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	1077	1018	331	355	34,9
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	10971	11390	6794	7031	61,7
Освіта	35913	34989	27188	26733	76,4
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	24130	23364	19685	19070	81,6
з них охорона здоров'я	21289	21072	17330	17150	81,4
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	3334	4043	2221	2729	67,5
з них					
діяльність у сфері творчості, мистецтва та розваг	2079	2792	1286	1792	64,2
функціонування бібліотек, архівів, музеїв та інших закладів культури	1009	1003	860	863	86,0
Надання інших видів послуг	487	511	200	181	35,4

Примітка. Дані наведено по юридичних особах та відокремлених підрозділах юридичних осіб із кількістю працівників 10 і більше осіб.

¹ До облікової кількості штатних працівників.

Методологічні пояснення

Інформація, наведена у збірнику, отримана в результаті проведення державних статистичних спостережень, а також базується на адміністративних даних державної служби зайнятості. У наведений нижче таблиці представлені джерела даних інформації за розділами збірника

Розділ збірника	Джерела даних (назва державного статистичного спостереження, адміністративні дані)
2 (табл. 2.1–2.6), 4, 5, 6, 7	Обстеження підприємств із питань статистики праці
6	Стан виплати заробітної плати
8	Умови праці
2 (табл. 2.7–2.9)	Адміністративні дані служби зайнятості
5 (5.4–5.5)	Розрахунок доходів та витрат населення

Державні статистичні спостереження з питань статистики праці на підприємствах, установах, організаціях надають інформацію стосовно динаміки процесів, що відбуваються у сфері найманої праці, щодо зміни кількості працівників, розміру номінальної та реальної заробітної плати, стану її виплати, неповної зайнятості (вимушеної та добровільної), ефективності використання робочого часу, стану укладання колективних договорів.

Ці спостереження організовані за однаковими принципами, але здійснюються різними методами й охоплюють різні кола звітних одиниць. Особливості організації та отримання даних за їх результатами наведено нижче.

Організація обстежень.

1. Державні статистичні спостереження “Обстеження підприємств із питань статистики праці” (ОПСП).

Спостереженнями охоплюються юридичні особи та їхні відокремлені підрозділи, які використовують найману працю (надалі – підприємства). Не охоплюються обстеженнями підприємства з кількістю працюючих менше 10 осіб і фізичні особи-підприємці та наймані у них працівники.

До 2009 року включно цими спостереженнями не охоплювалися малі підприємства, визначені за статистичним цензом, а також фізичні особи-підприємці та наймані у них працівники.

Починаючи з 2010 року, для організації зазначених спостережень застосовується комбінований підхід, який полягає у такому. Великі та середні підприємства із середньою кількістю працюючих (уключаючи позаштатних працівників) 50 і більше осіб підлягають обстеженню на суцільній основі, а підприємства з кількістю працюючих від 10 до 49 осіб – із застосуванням вибіркового методу (вибірки). Таким чином, генеральну сукупність складають усі підприємства з кількістю працюючих 10 і більше осіб. Зазначений підхід

забезпечує надійне оцінювання основних показників за генеральною сукупністю на національному та регіональному рівнях за секціями та підсекціями КВЕД.

Детальна інформація щодо принципів формування вибірки для проведення ОПСП уміщена в Методиці формування вибірки для проведення поточних обстежень підприємств із питань статистики праці, затвердженій наказом Держкомстату від 26.01.2016 № 14, яка розміщена на офіційному веб-сайті Держстату України (http://ukrstat.gov.ua/metod_polog/metod_doc/2016/14/met_fv_spraci.zip).

У зв'язку зі зміною в організації спостереження, що стосується охоплення одиниць обстеження, безпосереднє порівняння даних 2010–2016 років з аналогічними даними попередніх років є некоректним.

Одним із основних етапів реалізації вибірових обстежень є оцінювання показників. Можливість адекватного поширення результатів вибірових обстежень на генеральну сукупність – це один із головних факторів, що зумовлює їх ефективність при вимірюванні показників. Основним принципом при цьому є принцип репрезентативності, який вимагає обов'язкового урахування при оцінюванні показників ймовірностей відбору одиниць спостереження, ймовірностей отримання інформації від них, урахування наявної надійної додаткової інформації та ін.

Оцінювання показників здійснюється відповідно до Методики оцінювання показників за результатами поточних обстежень підприємств із питань статистики праці, затвердженої наказом Держкомстату від 16.03.2011 № 64, яка розміщена на офіційному веб-сайті Держстату України (www.ukrstat.gov.ua/metod_polog/metod_doc/2011/64/metod.htm).

У державних статистичних спостереженнях із праці репрезентативність результатів необхідно забезпечувати з урахуванням складного дизайну вибірки, неоднорідності за регіонами та групами одиниць спостереження, рівнів відмов від обстеження, можливості узгодження результатів обстеження з наявною зовнішньою інформацією та ін. Ця задача розв'язується шляхом розрахунку та використання при оцінюванні показників системи статистичних ваг обстежених одиниць.

Базова вага визначається для підприємства при відборі. Кінцева вага r -того відібраного підприємства розраховується як добуток базової ваги та коефіцієнтів коригування (коефіцієнтів перезважування) за формулою:

$$w_r = w_{B_r} \cdot k_{1r} \cdot k_{2r} \quad , \quad (1)$$

де w_r – кінцева вага підприємства;

w_{B_r} – базова вага підприємства;

k_{1r} – ваговий коефіцієнт для врахування рівня участі підприємств в обстеженні;

k_{2r} – ваговий коефіцієнт для врахування наявної зовнішньої інформації.

Базова вага визначається по кожній страті, сформованій для відбору підприємств, і є величиною оберненою до ймовірності відбору підприємства.

Для розрахунку сумарних значень показників за результатами ОПСП використовується така оціночна функція:

$$\hat{Y} = \sum_{r=1}^n w_r \cdot y_r, \quad (2)$$

де w_r – кінцева вага підприємства;
 y_r – значення показника для $-Y_r$ -того обстеженого підприємства;
 $r = 1, \dots, n$;
 n – обсяг вибірки.

2. Державне статистичне спостереження “Стан виплати заробітної плати”.

Державне статистичне спостереження “Стан виплати заробітної плати” запроваджено з серпня 1996 року на виконання Указів Президента України від 12.05.1996 № 333 “Про невідкладні заходи щодо забезпечення своєчасної виплати заробітної плати, пенсій, стипендій та інших соціальних виплат” та від 25.05.04 № 576 “Про невідкладні заходи щодо завершення погашення заборгованості із заробітної плати”, відповідних розпоряджень Кабінету Міністрів України, а також постанови Кабінету Міністрів України від 18.03.2009 № 370 “Про запровадження спеціального моніторингу погашення підприємствами, установами та організаціями заборгованості із заробітної плати, страхових внесків до Пенсійного фонду України та обов’язкових платежів до державного та місцевих бюджетів”. Необхідність запровадження зазначеного спостереження була зумовлена масовістю явища, яке мало тенденцію до зростання, та значними обсягами сум несплаченої заробітної плати.

Порядок організації та проведення спостереження, формування сукупності звітних одиниць визначені Методологічними положеннями з організації Державного статистичного спостереження “Стан виплати заробітної плати”, затвердженими наказом державного комітету статистики України від 20.10.2011 №264 (у редакції наказу Держкомстату від 23.12.2011 №394).

Спостереження здійснюється методом суцільного обстеження основного масиву одиниць.

Перелік звітних одиниць (респондентів) формується на державному рівні раз на рік.

Основою для формування переліку звітних одиниць (респондентів) для проведення обстеження щодо стану виплати заробітної плати є генеральна сукупність одиниць для ОПСП.

Формування переліку звітних одиниць здійснюють органи державної статистики щорічно.

Державне статистичне спостереження “Стан виплати заробітної плати”, охоплює такі звітні одиниці:

- відібрані для ОПСП, з кількістю працюючих 50 і більше осіб – на суцільній основі;
- з кількістю працівників від 10 до 49 осіб – відібрані для ОПСП;

- з кількістю працівників від 10 до 49 осіб, які не відібрані для ОПСП, – унаслідок відбору за чисельним цензом;

- державні, казенні та комунальні підприємства, організації (установи, заклади) та їхні відокремлені підрозділи, з кількістю працівників більше 9 осіб – на суцільній основі;

- щодо яких реалізуються процедури відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом (далі – підприємства-банкрути);

Підприємства звітують до органів державної статистики лише за наявності заборгованості з виплати заробітної плати.

Інформація згідно з показниками щодо заборгованості з виплати заробітної плати збирається та розробляється за трьома категоріями підприємств:

- економічно активні;

- суб'єкти господарювання, щодо яких реалізуються процедури відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом;

- підприємства, які призупинили або припинили діяльність і не повідомили про погашення заборгованості (економічно неактивні).

Перелік підприємств-банкрутів визначається відповідно до списків суб'єктів господарювання, щодо яких реалізуються процедури відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом, які формує спеціально уповноважений орган з питань банкрутства. Інформація по підприємствах-банкрутах розробляється на підставі звітів самих підприємств або арбітражних керуючих.

Інформація по підприємствах, стосовно яких господарським судом прийнято ухвали про ліквідацію та відповідно задоволення (погашення) усіх вимог кредиторів, у тому числі щодо погашення заборгованості з виплати заробітної плати або визнання його неплатоспроможності щодо її виплати, виключається із кола обстеження стану заборгованості з виплати заробітної плати.

Додатково розробляється інформація щодо економічно неактивних одиниць. Такі одиниці фактично не є в цей час респондентами державних статистичних спостережень, не надають статистичні звіти з праці до органів державної статистики, а показник невиключеної заробітної плати є оцінкою, яка здійснена на підставі останніх звітів, поданих ними у 2011–2015 роках.

Методологічні документи

Програми державних статистичних спостережень і методологія визначення показників статистики заробітної плати та робочого часу розроблені з урахуванням вимог міжнародних стандартів та національної законодавчо-нормативної бази у цій сфері, зокрема рекомендацій Міжнародної організації праці (МОП) відповідно до положень резолюцій про інтегровану систему статистики заробітної плати (прийнята 12-ю Міжнародною конференцією статистиків праці (МКСП) у жовтні 1973р.) та про статистику робочого часу (прийнята відповідно 10-ю МКСП у жовтні 1962р.).

Основними нормативно-методологічними документами, що використовуються для проведення державних статистичних спостережень із праці на підприємствах, є:

- Інструкція зі статистики кількості працівників, затверджена наказом Держкомстату від 28.09.2005 № 286 (зі змінами від 05.10.2006 № 466) та зареєстрована в Міністерстві юстиції України 30.11.2005 за № 1442/11722;

- Інструкція зі статистики заробітної плати, затверджена наказом Держкомстату від 13.01.2004 № 5 та зареєстрована в Міністерстві юстиції України 27.01.2005 за № 114/8713;

- інструкції щодо заповнення форм державних статистичних спостережень № 1-ПВ (місячна) та № 1-ПВ (квартальна) “Звіт з праці” зі змінами,;

- Методика формування вибірки для проведення поточних обстежень підприємств з питань статистики праці, затверджена наказом Держкомстату від 26.01.2016 №14;

- Методика оцінювання показників за результатами поточних обстежень підприємств із питань статистики праці, затверджена наказом Держкомстату від 16.03.2011 №64;

- Методика розрахунку характеристик надійності оцінювання показників поточних обстежень підприємств із питань статистики праці, затверджена наказом Держкомстату від 20.12.2011 № 356;

Методологічні положення державного статистичного спостереження “Обстеження підприємств із питань статистики праці”, затверджені наказом Держстату від 18.08.2014 № 241 (зі змінами);

Методологічні положення з організації державного статистичного спостереження “Стан виплати заробітної плати”, затверджені наказом Держкомстату від 20.10.2011 № 264 зі змінами);

Статистичні класифікації, що використовуються для розробки статистичних даних

Для представлення у збірнику первинна статистична інформація згрупована згідно з такими статистичними класифікаторами:

- видів економічної діяльності (КВЕД) ДК 009:2010;
- організаційно-правових форм господарювання (КОПФГ) ДК 002:2004;
- об'єктів адміністративно-територіального устрою України (КОАТУУ) ДК 014–96.

II. ОСНОВНІ ВИЗНАЧЕННЯ ТА ПОНЯТТЯ

До розділу 1. НАЙМАНІ ПРАЦІВНИКИ

Зайнятими – за результатами вибіркового обстеження населення (домогосподарств) з питань економічної активності вважаються особи віком 15–70 років, які:

а) працювали впродовж обстежуваного тижня хоча б 1 годину:

- за наймом за винагороду в грошовому чи натуральному вигляді, індивідуально (самостійно), у окремих громадян або на власному (сімейному) підприємстві;
- працювали безкоштовно на підприємстві, у власній справі, що належить будь-кому з членів домогосподарства, або в особистому селянському господарстві з метою реалізації продукції, виробленої внаслідок цієї діяльності;

б) були тимчасово відсутні на роботі, тобто формально мали робоче місце, власне підприємство (справу), але не працювали впродовж обстежуваного періоду з певних причин.

Зайнятість означає не тільки роботу за заробітну плату (за наймом), але також і заради одержання прибутку чи сімейного доходу на власному підприємстві, включаючи виробництво в особистому селянському господарстві, з метою ринкової реалізації виробленої продукції.

До складу зайнятого населення не включають осіб, які виконують неоплачувану громадську чи добровільну роботу, та осіб, які виконують тільки домашні обов'язки. Громадська добровільна діяльність не є економічним видом діяльності та має три визначальні риси:

а) не повинна оплачуватись;

б) виконується за власним бажанням, без примусу, на відміну, наприклад, від строкової військової служби;

в) виконується для організації, громади чи особи, з якою відсутні родинні зв'язки, поза власним домашнім господарством.

Рівень зайнятості визначається як відношення (у відсотках) кількості зайнятого населення віком 15–70 років до всього населення зазначеного віку чи населення відповідної соціально-демографічної групи.

Показники зайнятості визначаються за місцем постійного проживання населення та розраховуються в середньому за період (I квартал, I півріччя, 9 місяців, рік).

Кількість найманих працівників підприємств, установ, організацій (табл. 1.2) охоплює зайнятих, які за місцем роботи уклали трудовий договір (контракт, договір цивільно-правового характеру) на постійній або тимчасовій основі. До цієї категорії віднесені працівники суб'єктів підприємницької діяльності, бюджетних і фінансових установ та громадських організацій, а також кадрові військовослужбовці (крім строкової служби), особи рядового та начальницького складу правоохоронних органів.

Найманих працівників ураховують за місцем прикладання їх праці, тобто за місцем знаходження підприємства або його структурного підрозділу, що класифікуються за відповідними видами економічної діяльності.

Облікова кількість штатних працівників – це показник кількості працівників на певну дату звітного періоду, наприклад, на перше або останнє число місяця, включаючи тих працівників, які були звільнені в цей день.

До облікової кількості штатних працівників включаються всі особи, які прийняті на постійну, сезонну, а також на тимчасову роботу строком один день і більше, з дня зарахування їх на роботу.

У формах державних статистичних спостережень із праці кількість працівників наводиться не тільки на певну дату, а й у середньому за звітний період (місяць, рік). Визначення та методологія формування середніх показників кількості працівників наведено в поясненнях до розділу 5.

До розділу 2. Мобільність робочої сили на ринку праці.

Рух працівників облікового складу характеризується змінами облікової кількості штатних працівників внаслідок прийому на роботу та вибуття з різних причин.

У кількості **прийнятих працівників** ураховуються особи, які зараховані на підприємство наказом (розпорядженням) власника підприємства (установи, організації) про прийняття на роботу у звітному періоді.

У кількості **працівників, які вибули** з підприємства включаються усі особи, які у звітному періоді залишили роботу на цьому підприємстві незалежно від причин звільнення.

Коефіцієнт обороту робочої сили по прийому (звільненню) розраховується як відношення кількості прийнятих (звільнених) до середньооблікової кількості штатних працівників.

Коефіцієнт мобільності робочої сили розраховується як відношення кількості прийнятих і звільнених у звітному періоді до середньооблікової кількості штатних працівників.

Попит на робочу силу на зареєстрованому ринку праці – кількість вільних робочих місць та вакантних посад, про які повідомили підприємства, установи, організації державну службу зайнятості.

Навантаження зареєстрованих безробітних на одне вільне робоче місце (вакантну посаду) розраховують як відношення кількості безробітних до кількості вільних робочих місць, вакантних посад, заявлених роботодавцями.

До розділу 3. Робочий час та його використання

Використання робочого часу характеризується абсолютними показниками календарного, табельного та максимально можливого фонду робочого часу.

Календарний фонд часу – це весь час зазначеного календарного періоду (місяць, квартал, рік) в розрахунку на кількість працівників.

Табельний фонд робочого часу відрізняється від календарного фонду робочого часу на загальну суму неявок у святкові та вихідні дні.

Максимально можливий фонд робочого часу відрізняється від календарного фонду на загальну суму неявок у святкові, вихідні дні та дні щорічних відпусток.

Відпрацьований час вимірюється у людино-годинах працівників, які фактично працювали на підприємстві, включаючи тих, що були зайняті неповний робочий день (тиждень), виконували надурочну роботу, працювали у вихідні та святкові (неробочі) дні або понад місячну норму (поза графіком), а також людино-години роботи надомників.

Невідпрацьований час – це людино-години, які не були відпрацьовані з поважних або інших причин. До них належать невиходи на роботу у зв'язку з відпустками (щорічними, навчальними тощо) та іншими неявками, передбаченими чинним законодавством, з причин тимчасової непрацездатності, тимчасовим переведенням для роботи на іншому підприємстві, а також у зв'язку з відпустками без збереження заробітної плати (у тому числі на період припинення виконання робіт), переведенням з економічних причин на роботу з неповним робочим днем (тижнем), простоями, прогулами та страйками.

До розділу 4. Кількість працівників

Середньооблікова кількість штатних працівників охоплює осіб, які перебувають у трудових відносинах з підприємством і отримують заробітну плату, крім тимчасово відсутніх працівників, за якими зберігається місце роботи (знаходяться у відпустках по вагітності та пологах або в додатковій відпустці по догляду за дитиною до досягнення нею віку, визначеного законодавством, проходять військову службу за призовом під час мобілізації), працюючих за цивільно-правовими договорами.

Працівник враховується тільки один раз (за місцем основної роботи) незалежно від строку трудового договору та тривалості робочого часу.

Цей показник обчислюється в середньому за період (місяць, рік). За звітний місяць обчислюється шляхом підсумування кількості працівників облікового складу за кожний календарний день місяця, тобто з 1 по 30 або 31 число, включаючи святкові (неробочі) і вихідні дні і ділення одержаної суми на відповідне число календарних днів звітного місяця.

Середньооблікова кількість працівників за рік обчислюється шляхом підсумування середньооблікової кількості найманих працівників за всі місяця роботи, що минули у звітному періоді і ділення одержаної суми на кількість місяців (тобто на 12).

До розділу 5. Заробітна плата працівників.

Номінальна заробітна плата – нарахування працівникам у натуральній та грошовій формі за відпрацьований час або виконану роботу: тарифні ставки (посадові оклади), премії, доплати, надбавки, а також інші види оплати за невідпрацьований час. Вона включає також обов'язкові відрахування із заробітної плати працівників: податок на доходи фізичних осіб, військовий збір.

До номінальної заробітної плати не відносяться: грошове забезпечення кадрових військовослужбовців та осіб рядового та начальницького складу, виплати, що здійснюються за рахунок коштів фонду державного соціального страхування з тимчасової втрати працездатності, оплата перших п'яти днів тимчасової непрацездатності за рахунок коштів підприємства, а також суми єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування працівників, що сплачується роботодавцем.

У національній статистичній практиці номінальна заробітна плата розраховується як середньомісячна **штатного працівника** – шляхом ділення нарахованого фонду оплати праці штатних працівників за звітний місяць (період) на середньооблікову кількість штатних працівників та на кількість місяців у періоді. У збірнику надається показник, розрахований в середньому за рік (крім таблиць 5.21–5.24).

Також визначається показник середньої заробітної плати **за одну оплачену годину** – шляхом ділення суми нарахованого фонду оплати праці штатних працівників на кількість оплачених їм людино-годин за відповідний період.

Фонд оплати праці складається з:

1. Фонду основної заробітної плати.
2. Фонду додаткової заробітної плати.
3. Інших заохочувальних та компенсаційних виплати.

Основна заробітна плата – винагорода за виконану роботу відповідно до встановлених норм праці (норми часу, виробітку, обслуговування, посадові обов'язки). Вона встановлюється у вигляді тарифних ставок (окладів) і відрядних розцінок для робітників та посадових окладів для службовців.

Додаткова заробітна плата – винагорода за працю понад установлені норми, за трудові успіхи та винахідливість і за особливі умови праці. Вона включає доплати, надбавки, гарантійні і компенсаційні виплати, передбачені чинним законодавством; премії, пов'язані з виконанням виробничих завдань і функцій.

Інші заохочувальні та компенсаційні виплати. До них належать виплати у вигляді винагороди за підсумками роботи за рік, премії за спеціальними системами і положеннями, компенсаційні та інші грошова та матеріальні виплати, які не передбачені актами чинного законодавства або, які проводяться понад встановлені зазначеними актами норми та визначені у колективному договорі підприємства.

Не включаються до фонду оплати праці доходи (дивіденди, проценти) від акцій та внесків в майно підприємства, установи, організації, працівникам, які є членами акціонерного товариства та перебувають в їх обліковому складі.

Індекс номінальної заробітної плати характеризує зміну розміру нарахованої номінальної заробітної плати працівників у звітному періоді порівняно з базисним.

Індекс реальної заробітної плати – характеризує зміну купівельної спроможності номінальної заробітної плати у звітному періоді порівняно з базисним під впливом зміни цін на товари та послуги і ставок податку з доходів фізичних осіб та обов'язкових відрахувань. Визначається діленням індексу нарахованої до виплати номінальної заробітної плати (без урахування податку на доходи фізичних осіб та внесків до фондів загальнообов'язкового державного та пенсійного страхування) на індекс споживчих цін за цей же період.

Розрахунок індексу здійснюється відповідно до методики, що побудована на засадах резолюції щодо міжнародних порівнянь реальної заробітної плати, яка прийнята 8-ю Міжнародною конференцією статистики праці 1954 року.

До розділу 6. Стан виплати заробітної плати

Заборгованість з виплати заробітної плати – це сума своєчасно не виплаченої заробітної плати всім категоріям працівників, а саме: штатним працівникам облікового складу, особам, які не перебувають в обліковому складі підприємства – сумісникам, працюючим за договорами, а також звільненим працівникам.

Заборгованою вважається сума, яка включає усі нарахування у грошовій та натуральній формі із фонду оплати праці, за винятком обов'язкових для усіх працівників відрахувань (податок з доходів фізичних осіб і військовий збір), строк виплати якої минув до кінця місяця, у якому вона повинна бути виплачена. Дані узгоджуються з показником простроченої кредиторської заборгованості з оплати праці на відповідну дату.

Загальна сума заборгованості з виплати заробітної плати узагальнюється за трьома типами підприємств і складається із суми боргу:

- економічно активних підприємств;
- підприємств, щодо яких реалізуються процедури відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом (підприємств-банкрутів);
- економічно-неактивних підприємств, які призупинили діяльність до 2016 року включно.

Інформація по економічно активних підприємствах та підприємствах–банкрутах формується на підставі звітів респондентів. Дані по економічно неактивних підприємствах, які призупинили діяльність узагальнюються на підставі останніх наданих ними звітів щодо заборгованості з виплати заробітної плати у 2011–2015 роках.

Заборгованість у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності включає допомоги працівникам по тимчасовій непрацездатності через хворобу (включаючи догляд за хворою дитиною, дитиною-інвалідом, хворим членом сім'ї), по вагітності та пологах, при народженні дитини, а також у зв'язку з нещасним випадком на виробництві або професійним захворюванням, яке спричинило втрату працездатності.

Кількість працівників, яким не виплачено заробітну плату, включає штатних працівників облікового складу, працюючих за сумісництвом, за

цивільно-правовими договорами, звільнених працівників, яким не виплачено заробітну плату, строк виплати якої минув до 1 числа звітного місяця, незалежно від тривалості (кількості місяців) невикраченої заробітної плати.

До розділу 7. Стан укладення колективних договорів

У цьому розділі узагальнена інформація про кількість **колективних договорів** (укладених та зареєстрованих), яка подається підприємствами, установами та організаціями, на яких вони діють, згідно Закону України „Про колективні договори і угоди” за винятком статистично малих підприємств.

Кількість працівників, які охоплені колективними договорами – це працівники, які перебувають у штаті підприємства, незалежно від членства у профспілці, включаючи і тих, які на момент складання звіту відсутні з різних причин (перебувають у відпустці у зв'язку з вагітністю і пологами або у відпустці по догляду за дитиною до досягнення нею віку, передбаченого чинним законодавством або колективним договором підприємства).

До розділу 8. Умови праці

Інформація про **умови праці** характеризує стан безпеки, гігієни праці та виробничого середовища, а також зайнятість працівників на важких роботах із шкідливими та важкими умовами праці.

Працівники, що працюють в умовах, які не відповідають санітарно-гігієнічним нормам, ураховуються по кожному шкідливому виробничому фактору незалежно від їх кількості, що впливає на одного працівника. Водночас, в загальній кількості зайнятих у несприятливих умовах, кожен працівник враховується тільки один раз.

Пільги та компенсації працівникам за роботу зі шкідливими та важкими умовами праці встановлюються згідно із затвердженими відповідними нормативними актами, Списками виробництв, робіт, цехів, професій і посад, зайнятість працівників в яких дає право на щорічні додаткові відпустки за роботу зі шкідливими та важкими умовами праці та за особливий характер праці, Списками виробництв, робіт, професій і посад і показників, зайнятість в яких дає право на пенсію за віком на пільгових умовах (Список №1, Список №2).